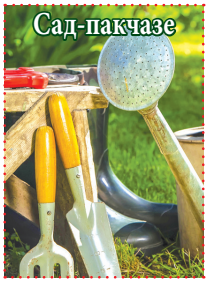

4-ше лаштык

Йодмыда почеш

РАДИКУЛИТЫМ – ШКЕ ВЕРЫШКЫЖЕ

Вольык

13-шо лаштык

Программе

ПЕЛЕДЫШ ПАЙРЕМ

Акше эрыкан

СУРТ ПЕЧЕ

12+

21-ше (787) №

2019 ий 6 июнь, изарня

2001 ий февраль годсек лектеш

ОЙ-КАҢАШ АРШАШ

Ыштыш-кучыш келшыше – шӱм-чон куана

ЙОЛТАШ-ВЛАК ПОШКУДО УЛЫТ

ТИДЕ кок сурт Медведево посёлкысо Школьный уремыште верланен. Тыште ятыр у суртым чоҥымо, но ниныже шкешотан улыт. Кӱрен леведышан, пырдыжым йошкар да ош тӱсан кермыч дене оптымо. Пӧртӧнчылым сылнештарыме. Кок гараж сурт-оралте-влакым ик тичмаш семын ончыкта. Вигак шоналтышым: суртышт тыге чак улыт гын, оза-влак родо але поро пошкудо улыт. Вара раше-ме: суртоза-влак йолташ улыт. Пӧртым чоҥаш Масленниковмыт ден Трохимецмыт ава капиталым кучылтыныт. 2008 ийыште нуно пырля мланде участкым налыныт. Вара 2010 ийыште кок йолташ иканаште кажныже шке пӧрт ужашыжым чоҥаш тӱҥалын. Кум ий гыч тыгай мотор сурт-влак “шочыныт” *(снимкыште)*.

М.Скобелевын фотожо

Умбакыже 8-9-ше лашт.

У закон

Йӧнанрак лийын але?..

1 июнь гыч Российыште икмыняр у закон вийым налын.

ЫНДЕ тылзе еда тӱлыман йоча выплатым регистрацийым ыштыме верын веле огыл, тыгак чынже денак илыме верын адресышт почеш налаш лиеш. Тымарте тыгай сынан социальный полышым прописким ыштыме кумдыкышто гына пуэныт.

1 июнь гыч Российыште мобильный сеть-влак кокласе роумингым официально кораҥдыме. Рашемденрак каласаш гын, ынде регионлашке лекме годым сото кыллан ешарен тӱлымӧ шотышто тургыжланышаш уке. Чын, шуко оператор тиде системыш законым илышыш пуртымо деч ончычак куснен.

2019 ийысе кеҥеж завещанийым возымо нормышкат вашталтышым пуртен: ынде вате ден марий ик документым ыштен кертыт. Тиде йӧнан – завещанийым возымо деч ончыч мужырлан пырля чумырымо погым пайлаш огеш кӱл.

Июнь тӱҥалтыш гыч автомашинан оратажым вашталташлан разрешенийым налме процедур простаҥын. Тидыже эн онычак тюнингым йӧратыше да топливо шотеш газ дене пайдаланаш шонышо-влак дене кылдалтын.

Российыште цифровой телевиденийыш куснымо кумшо этап эртен. Тушко Марий Элнат логалын. А октябрь кыдалне элна тӱрыснек у телевиденийыш кусна.

М.ИВАНОВА

8 июнь – Чуваш калыкын «Акатуй» пайремже **(Звенигово район Чуваш Отар ял, 13.00),**

– Пеледыш пайрем **(Волжский район Приволжский посёлко, 10.00),**

– Пеледыш пайрем, Российын кечыже **(Медведево посёлко, «Олимп» стадион, «Юбилейный площадь, 10.00)**

– Пеледыш пайрем **(Морко посёлко, 10.00)**

А.БАЙКОВА

Калык КАЛЕНДАРЬЫМ лышташлен

6 июнь (изарня) – кушшо тылзе
Рак шӱдыр палыште. Чапле лектышан шӱдыр пале (лышташ кече).
Таче Локама кече. Тылеч вара чынжымак кеҥеж тӱҥалеш маныт.

САД-ПАКЧАЗЫН тылзе календарьже почеш таче ужаргылан лышташан петрушкым, укропым, салатым, шпинатым ӱдаш йӧнан кече. Ковышта, томат, кияр, немычпурса росотам йыраҥыш луктын шындыман.

Кушкылыш вӱдым шаваш, пакчаскаскалан минеральный ден органический ӱяҥдышым, ешартыш кочкышым пуаш келшыше кече.

Пеледышым ончен куштышылан икияш ден декоративный кушкылым шындыме жап. Таче аяран растворым шаваш, пикироватлаш, шоган дене шукемше пеледышым, кушкылым шындаш ок йӧрӧ. Газонысо шудым пӱчкедаш, пакчасаскаш вӱдым шаваш, емыж-саскам пуышо вондым шындаш, кусарен шындаш, прививкым ышташ, эмлык шудым погаш лиеш.

Ты кече дене кылдалтше моло калык пале:

- *Полан, локама, изимӧр чаплын пеледалтын – майравонго (сыроежке) шуко лийшаш.*
- *Олыкышто шудо молгунамсе деч чот ӱпшалтеш – лишыл кечылаште йӱр толеш.*
- *Таче йӱран, тугеже шыжым поҥго шуко лиеш.*
- *Ты кечылан локама пеледалтын шуктен – тетла йӱдым кылмыктыш ок лий.*
- *Лупс возын огыл – йӱр ок лий, куатле лупс эрдене кия – кече мучко мардежан лиеш.*
- *Ужава чот кычкырла – лишыл кечылаште ояр игече шогаш тӱҥалеш.*
- *Лекше кече почешыже волгыдо «кышам» кода – йӱрым вучыман, маныт.*
- *Кутко ораж деч палынак умбак кая – икмыняр кече ояр игече шогаш тӱҥалеш.*
- *Пеледыш-шамыч, поснак, локама, кас деч ончыч петырнат – кӱдырчан йӱр лийын кертеш.*

Мужыр лаштыкым Р.ЧЕПАКОВА

Йыраҥ коклаште

Кияр лышташ тӱр молан нарынчалга?

але Амалым пален, кушкыл черым эмлыме йӧн-влак

Йыраҥыш луктын шындыме кияр шудо лывыжгыме гай коеш да лыштаташыже нарынчаҥынат – тугеже жапым йомдарыде эмлаш тӱҥалман. Но тылечат ончыч нарынчалгыме амалжым пален налман.

Нарынчаҥаш таратен кертше амал-шамыч:

1 *кушкыллан вӱдыжгӧ ок сите;*

2 *мландым ӱяҥдаш але тудлан ешартыш кочкышым пуаш кӱлеш;*

3 *луктын шындымеке кылмен кертын;*

4 *вож эмганен але рокышто илыше насекомый пӱчкын;*

5 *лышташ тура кечыйол йымалан йӱлен кошкен;*

6 *лышташ кенета стрессым налын.*

НАРЫНЧАҤМЕ амалым пален налмеке, онч ыч кушкылым эмлыман. Мландым ӱяҥдыме огыл, ешартыш кочкышым пуэн шуктымо огыл але лышташ кенета стрессым налын гын, кушкылым вияҥдаш тӱҥалман.

Эмлыме ешартыш кочкышат тӱрлӧ лийын кертеш. Тыгай сӱрет палдырныме годым виян ӱяҥдыш семын азот-фосфор-калий негызан вартышым, кевытыште налме ямде комплексым але шке ямдылымым кучылтмо ик семынак пайдале. Кияр шудо (окопник) настой гыч шке ямдылыме ешартыш кочкышат кушкылым писын вияҥден кертеш. Тудым ышташ жап шуко ок кай. Тидлан 1 кг тыгыдемдыме ужар вартышым 10 л вӱдыш ешарыман, 7 сутка чоло шуын шинчыктыман. Ямде нугыдо 1 ужаш концентратым 9 ужаш леве вӱдеш шулыктарыман. Вишкыдемдыме вартышым кияр йыраҥыш кас велеш шавыман.

Лышташ нарынчаҥме пале шуэн да верын-верын веле шинчаш перна гын, марганцовкым але кинде-йод настойым кияр шудо ӱмбак шыжыктыман. Марганцовко растворым 1 процентаным ойырен налман. Кинде-йод настойым ямдылаш (10 л вӱдеш шулыктараш) 1 сукыр кинде ден 1 изи ате йодат сита. Леве вӱдеш шулыктарыме настойым кастене ямдылыман да эрлашын эрдене эмлыше «эликсирым» кияр шудыш шыжыкташ гына кодеш.

Р.ЧЕПАКОВА ямдылен. Тел.: 49-55-11

Йодмыда почеш

РАДИКУЛИТЫМ – шке верышкыже

Жапын-жапын радикулит тургыжландара. Тиде коштан чер деч ала иктаж калык йӧным темледа?

К.НИКОЛАЕВ

Морко район

Радикулит деч калык йӧн шуко. Икмыняржым темлена:

● 2 муноптемым 2 изи совла мӱй да пел изи совла шинчал дене йӧрыза. Тиде вартышым корштышо верыш йӱдлан йыгыза, эрдене мушкын колтыза. Процедурым арня мучко ыштыза.

● 1 кугу совла дене налме мӱй ден уксусым пырля йӧрыза. Ямде вартышым кырен пушкыдемдыме ковышта лышташыш йыгыза да тургыжландарыше верыш пыштыза, шовыч але шарф дене пӱтыралын кучыктыза, малаш вочса.

● 1/4 стакан ош аракам 1/2 стакан мӱй, тыгыде рожлан тёркеш нӱжымӧ 3/4 стакан кочушмен да 2 кугу совла шинчал дене йӧрыза. Вартышым корштышо верыш йыгыза.

● Ревматизм, радикулит да невралгий тургыжландарыме годым 3 ужаш кочушмен сокым 2 ужаш мӱй да 1 ужаш ош арака дене йӧрыза. Вартышым тургыжландарыше верлаш йыгыза.

Кангешташ шонем да…

Шӱжарда тендам огеш ондалкале, огешат лӱдыктыл, а чыным ойла. Писын кангештме годым

❒ пагар-шолора корно дене кылдалтше ятыр чер вийым налын кертеш. Кангешташ манын, кочде да шужен коштмо годым пагар ден шоло яра пашам ыштат. Жап эртыме семын нунын ферментыштым шке орган-влакак перерабатыватлаш тӱҥалыт. Тидыже кочкышым шулыктарыше орган дене кылдалтше тӱрлӧ черым тарата, панкреатитым, гастритым, йорам пӱсемда;

❒ кӱпнымӧ, пуалме палдырна. Белокан кочкыш ситыдымылан кӧра тканьлашке вӱд погына. Сайын кочмо годым белок вӱдым пога, да ткань ок лӧчӧ;

❒ минеральный вещества ситыдымылан кӧра вӱд-шинчал баланс пужла, а тидыже вергын пашажым чот нелемда. Тылеч посна нине орган коя «кӱпчыкын» йоммыжлан кӧра волен каен кертыт;

❒ кӱч, ӱп, пӱй да коваште локтылалтыт. Нелытым кенета кудалтыме годым организмыште коя ткань ок сите, а тудын деч посна Д витамин огеш ышталт. Тиде элемент ситыдыме годым пӱй пудыргылаш, кӱч каткалалташ тӱҥалыт, коваште куптырга;

❒ депрессий авалта. Рационын палынак нужнаҥмыжлан кӧра организм кугу стрессым чыта. Анорексий дене орланыше-шамыч психике велым поснак лушкыдо улыт;

❒ вуйуш лушка, вӱргорно давлений вола. Нелытым кенета кудалтыме годым анемий авалта, да кислород ситыдымылан кӧра вуйдорык орланаш тӱҥалеш. Тидыже вӱргорно давленийлан волаш амалым ышта. Углеводдымо диете вуйушым луштара, молан манаш гын нерве тканьын тӱҥ кочкышыжо – проста сакыр;

❒ уто нелыт угыч пӧртылеш. Айдемын ончычсо семынак кочкаш тӱҥалмыж деч вара писын кудалтыме нелыт тыгакак писын пӧртылеш, тылеч посна коя клетке коккум пачаш шуко коям шапашла.

Телым уто нелытым чот погенам. Шукерте огыл писын кангештме икмыняр йӧным кычал муым, кокытшо дене пайдаланашат тӱҥальым. Ик арняште кок килолан пучышым… Но шӱжарем уто нелытым писын кудалтымылан кӧра тӱрлӧ неле чер дене черланаш лиеш манын лӱдыктыш. Палынем ыле, тудо лӱмын ондалкала але чыным ойла?

О.САВЕЛЬЕВА

Советский район

ПОЧЕШМУТ СЕМЫН. Нелытым амал деч посна писын йомдарыме годым терапевт деке каяш кӱлеш. Тудо вӱрым, шурым тергаш, мӱшкыр кундемым УЗИ йӧн дене шымлаш палемда. Эндокринолог гормонын кугытшым рашемда, щитовидный тум УЗИ йӧн дене тергыкта. Нине врач нимо уто-ситым огыт му гын, вес специалист деке колтат. Тазалык шергакан гын, тыгай ситыдымашым шотыш налашак тыршыман.

«ТАЗАЛЫК» ЛАШТЫКЫШТЕ ТЕМЛЫМЕ РЕЦЕПТ ДЕНЕ

Мужыр лаштыкым

Йоҥылыш шонымаш

Пӱй ок коршто

Тугеже врач деке нимолан кошташ, шонеда? Йоҥылыш лийыда!

ПАШАЖЕ теве кушто: умша көргын черланаш тӱҥалмыже нигузе гаяк ок палдырне, вет айдеме коршты-мым ок шиж. Черын авалтымыжым стоматолог гына рашемден кертеш. Тылеч посна тудым тӱҥалтыш йыжыҥыште эмлаш куштылгырак да пайдалырак. Тидымак шотыш налын, стоматолог деке идалыкыште кок гана деч шуэн огыл тергалташ кошташ темлалтеш. Ик але посна-нак йыгыре верланыше кок-кум пӱйым луктыктымо годым протезист деке 2-3 арня гычак логалаш тыршыман. Амалже теве кушто: луктыктымо пӱй кок велне кодшо пӱй-влак икте-весышт деке шупшылалташ тӱҥалыт – тидыже протезироватлыме годым нелылыкым луктеш. Тидат чыла огыл: айдеме кодшо пӱйжылан кугу нагрузкым пуа, вет киндым ма олмам але вес кочкышым пурлын налме да пурмо годым чыла 32 пӱй участвоватлышаш...

Да эше: чаманен палемдыман, калык пӱйжым кӱлынак эскераш кумылан огыл. А вет кариес дене локтылалтше пӱй вож пуалеш гын, инсульт приступ лийын кертме лӱдыкшым кок пачаш кугемда. Тылеч посна начар пӱй ятыр көргӧ органыште, мутлан, вергыште да мокшышто, тӱрлӧ черлан вийым налаш амалым ышта.

Тамак ден арака эсогыл эн шергакан материал гыч ыштыме пӱй пломбым пытарат.

Региональная Общественная Организация содействия гражданам в избавлении от зависимостей Республики Марий Эл*

*** алкогольной и табачной зависимости**

• НАРКОЛОГИЯ

за 1 сеанс, анонимно.

Сеанс проводит психиатр-нарколог ЗАХАРОВ В.Н.

9, 15, 23 и 29 июня.

Реклама.

Лиц. № ЛО-21-01-000269 от 11.03.2009 г.

Наш адрес: г. Йошкар-Ола, ул. Красноармейская, 21 (остановка «Аптека № 1»).

Тел.: 56-57-11, 40-12-90, 89297331290 сот.

Проконсультируйтесь со специалистом о возможных противопоказаниях.

Пайдале каҥаш – тазалыклан йолташ

Гипертоний ден склероз чакнат

ШУАРЫШТЕ 4 чеснок пӱйым шурыза да пич петырыме йоҥгытышто 30 минут кучыза. Вара немырын кӱшыл пел ужашыжым кораҥдыза, йымалнысыжым 1 стакан ош аракаш пыштен лугыза. Йоҥгытым, жапын-жапын рӱзалтен, юалге да пычкемыш верыште 15 кече шинчыктыза. Румбыкын волен шичмекше, ӱян вартышым чаткан шӱрыза. Ямде эмым пычкемыш да юалге верыш шындыза.

Гипертоний але склероз тургыжландарыме годым чеснок настойкым кечеш 1 гана 20 чӱчалтыш дене кочмо деч 30 минут ончыч йӱза. Тиде йӧн дене 3 арня эмлалтса.

Шолора тургыжландара?

ТУГЕЖЕ 1 кугу совла коштымо пагаршудыш (сушеница болотная) 1 стакан вӱдым темыза, изи тул ӱмбалне 5-7 минут шолтыза, йӱкшыктарыза да шӱрыза. Кочмо деч пел шагат ончыч 1 кугу совла отварым подылза.

Шӱм чогашылым пеҥгыдемда

1 кормыж йошкар тӱсан агытан-орагичкыш 1 л шолшо вӱдым темыза, 5 минут шолтыза, 4 шагат шинчыктыза, шӱрыза. Отварым кечеш 3-4 гана пел стакан дене йӱза.

Чыла эрта...

ДЕПРЕССИЙ деч тыгай средстве сайын полша: йоҥгытыш 9 ужаш мӱйым да 1 ужаш прополис настойкым пыштыза, сайын йӧрыза. Вартышым малаш вочмо деч ончыч 2 изи совлам ужар чайым подыл йӱза.

ПАЙДАЛАНЫМЕ ДЕЧ ОНЧЫЧ ВРАЧ ДЕНЕ КАҤАШЫЗА.

М.ИВАНОВА ямдылен. Тел.: 49-55-11

ПАЗАР АК

Шукынжо пакчагӧргым шукертак шынденыт гынат, эше кодшо-влакат улыт, витне, вет Йошкар-Оласе рӱдӧ пазарыште ты арнянат пакчасаска ден пеледыш нӧшмым, вожым, тӱрлӧ деч тӱрлӧ сорт шоганым налаш темлат. Тыгак кугымӧрым, черешньым шукынрак ужалаш тӱҥалыныт. Кумылан-влак ландышым налин кертыт. Шке пакчаште ончен куштымо свежа укроп ден петрушкымат темлат. Адакшым кодшо арнян эсогыл ӱйвоҥгым ужалат ыле гын, ты гана шопке папкам темлыше-влак койыт.

Тиде арнян кочкыш ден сатулан ак тыгай:

Сӧсна шыл (1 кг) –	180-300
Сӧсна йолвурго (1 кг) –	70
Ушкал шыл (1 кг) –	250-500
Темкален ужалыме нӧшмӱй (1 л) –	60-90
Кешыр (1 кг) –	40-50
Шоган (1 кг) –	40-60
Севок шоган (1 кг) –	200-800
Паренге (1 кг) –	20-35
Свежа ковышта (1 кг) –	50
Кабачок (1 кг) –	80
Баклажан (1 кг) –	130-250
Йошкарушмен (1 кг) –	35-50
Мандарин (1 кг) –	70-110
Чеснок (1 штук) –	20-30
Турнявӧчыж (1 л) –	150-200
Ужар шоган, укроп, петрушко, кинза, салат (изи кылдыш) –	15-20
Салат лышташ (ик кылдыш) –	60-65
Олма (1 кг) –	40-90
Свежа томат (1 кг) –	70-130
Свежа кияр (1 кг) –	40-110
Редиске (ик кылдыш) –	40
Кочушмен (1 кг) –	40-50
Кугымӧр (1 кг) –	230-350
Кугымӧр (ик стакан) –	60-100
Черешне (1 кг) –	400-450
Черешне (ик стакан) –	80-100
Шӧр (1,5 л) –	80-90
Ӱмбал (0,5 л) –	150-160
Ӱмбал (сепаратор гоч колтымо 0,5 л) –	220-240
Шӱшмӱй (0,5 кг) –	240-260
Торык (0,5 кг) –	150
Муно (1 тесте) –	50-100
Мӱй (3 л) –	1400-1500
Нужгол (1 кг) –	200-250
Карп (1 кг) –	200-210
Шеренге (1 кг) –	60-100
Шылагол (1 кг) –	350
Сазан (1 кг) –	70-280
Куэ выньык (иктыже) –	70-80
Тумо выньык (иктыже) –	90-100
Лӱмегож выньык (иктыже) –	80-150
Шопке папка (ик изирак пластик ведра) –	200
Шопке папка (изирак тӱшка) –	100
Ландыш –	40
Калош –	100-300

Чоялык утара

ИК НОСКИ «ЙОМЫН» ГЫН...

Вургемым мушкаш тарваныме годым носким мужыр денак пыштет, но южгунам иктыже ала-кушко йомеш. Тыгай сӱрет кажне дене лиеден, очыни.

Ик носки «шылеш» гынат, весыжым луктын кудалташ вашкыман огыл. Тудым моткочак пайдалын кучылташ лиеш.

Зонтлан чехол

НОСКИМ зонтлан чехол олмеш кучылташ келшен толеш.

Лапчык олмеш

МЕБЕЛЬЫМ ӱшташ кучылташ лиеш. Тидлан кидышкыда «чийыза» да куштылгын йыген налза.

Йоллан «чием»

ПӰКЕН ден ӱстел йолыш «чикташ» гын, кӱвар огеш удыралалт. Адакшым вер гыч верыш намиен шындыме годым уто йӱк огеш лек. Мӧнгыштӧ изи икшыве улмо годым тиде йӧнлан энерташ поснак келшен толеш.

Пулвуй аралтыш

ПУЛВУЙЫШТО кужу жап шогаш логалме, мутлан, кӱварым мушмо годым моткочак кӱлешан лийын кертеш.

Икшывын уремыш модаш лекташ тарванымыж годым пулвуйышкыжо чикташ лиеш. Тыгай годым кӱжгӱрак носким ойырен налаш гын, сайрак – йоча камвозеш гынат, пулвуйжо тунарак чот огеш сусырго.

Умбакыже лиеш

Мужыр лаштыкым Л.КАМАЛЕТДИНОВА

Тӱрлӧ таман СОУС

«Польский» соус

ТЫГЕ ямдылалтеш: 150 г ушкал ӱйым изи тулышто шулыктарена. Тиде жапыште 4 шолтымо муным тыгыдемдена, тышкак 10 г петрушкым ешарена. Ынде чыла пырля ушена, лугена, лимон сокым ешарена але изишак лимон кислотам пыштена да варена.

Тиде соус коллан моткочак келшен толеш.

Мучаш. Тӱҥалтышыже 17, 18, 20-шо №-ан газетыште

«Шыма» соус

200 г майонезыш 100 г пеҥгыде сырым тӧрко гоч колтен ешарена, тышкак 3 кугу совла ӱмбалым, 2 изи совла креным, укропым, там шот дене шинчалым да пурысым пыштена. Ынде чыла пырля лугена. Соус ямде!

Горчицан да мӱян соус

Кӱлеш: 2 кугу совла ӱмбал, 2 кугу совла майонез, 2 кугу совла горчице, 1 кугу совла мӱй, 1 пӱй чеснок, 1 изи совла лимон сок, 1 кугу совла оливке ӱй, пурыс.

Чыла тидым пырля пыштена да икгай нугыдылыкан лиймешкыже лугена.

Чеснокан «Муждей» соус

ТЫГЕ ямдылалтеш: ик вуй чеснокым эрыктена да изи рожан тӧрко гоч колтена. Ынде тудым пел стакан вӱдыштӧ лугена. Вӱд олмеш шыл лемым кучылташ гын, тамлырак лиеш. Но тудо уке гынат, вуйым огына саке.

Чеснокан вӱдыш там шот дене уксусым да шинчалым ешарена. Соус тамлырак лийже манын, изишак шинчыктена. Тылеч вара тышке шем але йошкар пурысым ешараш лиеш. Но тудым огыда пыште гынат, нимат огыл. Пытартышлан оливке ӱйым ешарыза. Соус ямде!

Тудым кол да шыл гыч ыштыме кочкышлашке ешараш гын, моткочак тамле лиеш!

«Эсэсэрушка» соус

«ДРУЖБА» плавленный манме изи сыр падырашым тыгыде рожан тӧркышто нӱжена, 1-2 пӱй чеснокым ешарена да майонез дене пырля лугена.

Перкан лийже!

Тиде соусым кӱктымӧ пареҥге дене кочкыда гын, товатат, йылмыдам нелыда!

«Карри» соус

2 кугу совла ӱмбалым, тынарак майонезым, 2 стакан ряженкым але кефирым, изишак йошкар да шем пурысым, 1/2 изи совла каррим, 2 пӱй чеснокым, 1 кугу совла уксусым пырля пыштена да сайын лугена.

Ямде соусым холодильникыште аралыман.

«Шведский» соус

Кӱлеш: 100 г майонез, тынарак олма джем, тӧрко гоч колтымо 5 кугу совла крен.

Чыла тидым пырля пыштена да сайын лугена, вара икмыняр жаплан холодильникыш шындена. Соус ямде!

Чеснокан «Айоли» кечывалвел-француз соус

4 кугу пӱй чеснокым сайын темдена, тышке 1 муноптемым, 1 стакан кушкыл ӱйым ешарена да сайын лугена. Ынде 1 изи совла шолтымо да йӱкшыктарыме вӱдым, там шот дене лимон сокым пыштена да уэш сайын лугена.

Нугыдылыкшо дене соус майонез гай лийшаш. Тудым пакчасаска гыч ямдылыме салат, кол, шыл дене кочкаш темлат.

Пӧртӧнчыл

ЙОЛТАШ-ВЛАК

блок гыч нӧлтымӧ. Тӱжвачын облицовко кермыч дене оптымо. Проектым Александр ден Григорий кутырен келшен ыштеныт. Тыште чылажат – озан шонымыж почеш. Тудо пала, кушто могай коммуникаций, провод да вӱд ден газ пуч кает. Кум ий гыч илаш кусненна, – шарналта озавате.

Яра жапыште тудо фанер оҥа гыч тӱрлӧ настам пӱчкеден луктеш. Тиде пашаже тудлан пеш келша. Теве шокшо радиаторлан фанер оҥа гыч авыртышым ыштыме. Тудыжым моторын пӱчкеден лукмо. Кухньысо

Авыртыш

Тӱҥалтышыже 1-ше лашт.

– *Ондак пачерыште иленна,* – ойла озавате. – *Но, шке паледа, изи пачерыште йоча-влаклан шыгыр. А тыште кажныжлан – посна пӧлем.*

Масленниковмытын – кум икшыве, а Трохимецмытын – кокыт.

– *Пӧртым ваш-ваш кутырен, келшен чоҥымо. Пырдыж ден леведышым ышташ еҥым тарлаш логалын. Марием дене пӧрткӧргысӧ отделкым чыла шке ыштенна. Кушто плиткым шарыме, тушто шокшо кӱварым ыштенна. Шке суртанак лияш шоненна. Пырдыжым газобетон* пырдыжым кидпашаже-влак сӧрастарат.

Пӧртыштат пеш оҥай чоҥымо, моло-влак образец семын кучылт кертыт.

Теве кокымшо пачашыш тошкалтыш пурымаште авыртышым ыштыме. Пӧрт ончылно тошкалтыш плитке электричестве дене ырыкталтеш. Тыге телым ий але лум шула. Йоча-влак тыгай тошкалтышыште огыт яклешт.

Вара озавате изи эргыж дене пырля кудывечым, сурт пеленысе садшым ончыктыш. Кудывечыже ару, ужар шудан. Моторын сылнештарыме пеледыш тӱрлӧ вере коеш. Суртозан могай мас-

Теҥгыл кечывалвелыш онча, олтышаш пуым йӱр ок нӧртӧ

Гостиный

Йочалан – модыш площадке

ПОШКУДО УЛЫТ

Пакчаште

тар кидан улмыжым вигак ужат. Григорий ден Александр участкыштым моторын сӧрастареныт. Чылажат кокыт дене: веранде, гараж, изигапка. Тыштак модыш-влак, лӱҥгалтыш, тандыр койыт. Изи садыште грушым, олмапум, черешньым, шоптырвондым шындыме.

– Чыла вере шинчалан моторын койжо, манеш марием, – ойла Григорийын пелашыже. – Тыште йоча-влаклан модыш площадкым келыштарыме. Самырык-влаклан каласынем: шке пӧртыштӧ илаш тыршыман.

Тандыр

Кок еш пырля ик беседкыште кана

ПОДПИСКЕ-2019

ЛУДШО ЙОЛТАШ-ВЛАК!

1 апрель гыч Россий почтылаште 2-шо пелийлан возалтме кампаний тӱҥалын

Марий кундемыште газетлан возалтме ак:

«Марий Эл» (кушкыжмо, кугарня) (индекс – П3197) – **805,44** тенге
«Марий Эл» (кугарня, 24 лашт.) (индекс – П3214) – **498,30** тенге
«Марий Эл» + **«Сурт-пече»** (индекс – П3213) – **1047,00** тенге
«Сурт-пече» (индекс – П3205) – **481,56** тенге

Рекламе шотеш

М.СКОБЕЛЕВ ямдылен. Авторын фотожо. **Тел.: 49-55-11**

Мöнгысö ферме

Презым кунам налаш?

Тўҥалтышыже 20-шо №-ан газетыште

Эше шукерте огыл шочшо, мутлан, ош тўням ик арня ончыч гына ужшо презе, кок тылзаш дене таҥастарымаште, ятырлан шулдырак. Адакшым шыжым самырык вольыкым налашыжат куштылгырак. Молан манаш гын, шыжым презылан йодмаш ятырлан изирак. Тиде пагытыште презылан инфекций шагалрак пижеш. Эшежым тендан ашныме у условийлан писынрак келыштаралт шуэш.

Презылан йўштö лўдыкшö огыл. Тўҥжö – юж ынже кошт, вес семын каласаш гын, сквозняк ынже лий. Йоҥгыдын куснылаш вер, вольыклан киялташыже кўжгö шартыш лийшаш улыт. Фермылаште презым идалык мучко тўжвалне, уремыште, лўмын келыштарыме пластик пöртлаште, ашнат. Тыгодым таза, чапле вольык кушкын шогалеш. Презе йўштылан писын тунем шуэш. Тыгак тудо кечыште лийшаш.

Изи презе шöрым йўэш, тыгодымак комбикормалан эркын тунем шуэш. Кок тылзаш гыч рационышко шудым пуртат. Йöн уло гын, шöрым кужурак жапат йўкташ лиеш. Мутлан, уто шöрым нигуш чыкаш, нигöлан ужалаш. Но кок тылзе деч утыжым шöрым йўктыман огыл. Умбакыже шудым пукшаш лиеш. Тудо кургым шукак ок коч. Варажым шошо шуэш, ужар шудо кушкеш.

Шошо марте презылан комбикормам изин-изин пукшат. Тудо уке гын – йоҥыштымо пырчым але шоктышым (отрубь). Презылан мыняр тылзе, ик кечыште тунарак килограмм пырчым кочкеш. Утларакше суткаште 5 килограммым пукшымо марте шуктат, варажым шыже марте тынарак пуат.

7-8 тылзаш презе кугу капан лиеш. Тыгодым уто койышшоктышым ончыкташ тўҥалеш, сандене тудым шинчырыш йолышташ келша.

Шыжым тылзат пеле-кок тылзе пукшен öрдыктарыме йöныш куснат. Кечеш пукшымо концентратым 6-8 килограмм марте шуктат. Ноябрь мучашлан-декабрь тўҥалтышлан свежа шыл ямде лиеш. Тиде жаплан презе 15 тылзым тема. Ме палена, презе чогашылым 18 тылзаш марте кушта, пога. А тылеч вара коям чумыраш тўҥалеш. Шылым ужалаш шонеда гын, тиде жап эн келшыше. Вет ең-влак У ийым вашлияш ямдылалтыт.

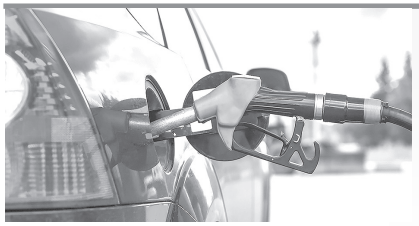

Автомашинам йöратышылан

Тичмаш але пеле бак дене?

Тўҥалтышыже 20-шо №-ан газетыште

Автомашинам виктарышевлак кажне гана бакым тич темен кудалыштыт. Тыште удаже нимоат уке. Те кужу жаплан бакыш топливым темышаш нерген мондеда. Тидыже поснак тора корныш тарваныме деч ончыч кўлешан.

Ситыдымашыже тыште: бакым темыме деч вара автомашинам вигак шöрын верышке шогалтеда гын, топливе петыртыш гоч мландыш йоген кертеш. Южо машинам лукшо, ямдылыше-влак инструкцийыштак машина бакым тўр дене тöр темаш ок кўл манын ончыктат. Тугеже инструкцийым ончалаш да тушто возымым лудын лекташ öрканыман огыл.

Пеле яра бак дене кудалышташ йöратыше-влак тыге ўшандарат: тичмашын темыме бак автомашиналан ешартыш нелытым ышта. Тылеч посна тудо автомашинан узелже-влаклан кўлдымö нелылыкым ышта, корно савыртышыште машинам сайын виктараш чаракым луктеш. Тыгак вер гыч тарванен кудалме да чарыме (тормозитлыме) годым нелылык лектеш. Автомашина мыняр нелырак, топливе роскот тунарлан шукырак лиеш. Но чыла тидым машина дене таҥасымашыште участвоватлыме годым, тыгак кöн автомашинажын бакше утыждене кугу гын веле шотыш налаш келша.

Южгунам водитель-влак бакыш топливым 10-15 литр дене гына темат. Тидым нуно бензиным але соляркым аныклыме, тыгак машинан нелытшым иземдыме амал дене огыл ыштат. Тидлан объективный манме амал уло – бакын покшел але кўшыл ужашыштыже шелше лийын шинчын. Топливым шелше деч кўшкырак темаш гын, тудо йогаш тўҥалеш. Тыгай бак дене кудалышташ лўдыкшö, тул ылыж кертеш. Тугеже машинам ачалаш сервисрўдерыш наҥгаяш уто огыл.

Мужыр лаштыкым

Палаш уто огыл

Тыге чараш лиеш

Мӱкшиге еш ойырлен лекмылан кӧра шуко мӱйым налын огына шукто. Вет игым ойырышо еш варажым мӱйым пеш шагал пога. Виян еш игым ынже ойыро манын, мом ыштыман?

ЭН ончычак омарташке тура кечывалым кечыйол ынже логал манын тыршыман. Тидлан тудым пушеҥге, вондер ӱмылеш верандыман. Омарта коклашке лапка пушеҥгым але вондерым шындаш гын (лиеш кукурузым, кечшудым), ӱмылым веле огыл ыштат, тыгак пашаче мӱкшлан, тыгак самырык авалан тӱжаҥаш лекме годым мӧҥгӧ пӧртылаш сай ориентир лийыт.

Чот шокшо годым леток рож изи гын, иге ешлан ойырлаш амалым ышта. Тугеже чот шокшо годым леток рожым тӱрыс почман. Тыге омарта кӧргыш свежа юж шукырак логалеш. Но тидым отарыште шолыштмо пале уке гын веле ышташ лиеш. Вет леток рожым кугун почмо гын, пошкудо отар гыч вес мӱкш-влак, тыгак пачемыш шолышташ толыт. Эсогыл лопшаҥге тыгай омарташке нимогай чарак деч посна пурен кертеш.

Ешлан вощинан рамым кунар шукырак пуэт, тудлан тунарак шуко паша лектеш. Тыге шочшо самырык мӱкш-влак яра шинчаш огыт тӱҥал. Тидымат шотыш налман: эр шошым омарташке иканаште вощинан шуко рамым пуаш гын, игече кенета йӱкшемдыме годым тулиге кылмен колен кертеш. Сандене игече ойыртемымат эскерыман. Магазинымат (ешартыш корпусым) шындаш вараш кодман огыл. Туштыжо чыла раме гыч пелыже вощинан гын, утларак сай. Вет тудым шупшаш адак ешартыш паша лектеш.

Омарта комдышым калай лышташ гыч ыштыме гын, тудым волгыдо тӱсан чия дене чиялтыман. Тыге комдыш утыждене ок ыре.

Южгунам ик отарыштак игым чот да шагал колтышо еш-влак вашлиялтыт. Теве кавказ ден карпат урлык-влак игым шагал годым ойырат. А мемнан кундемлан келшыше среднерусский урлык игым чот колта. Наследственность манмат кугу верым налеш, сандене мӱкшызӧ-влак шуко мӱйым погышо ешым веле огыл, тыгак игым шагал колтышым шукемдаш тыршат. Отарым игым колтыктен гына кугемдаш гын, онычкыжым игым чот ойырышо еш шукемеш.

В.СМОЛЕНЦЕВ ямдылен. Тел.: 49-55-11

Колызын лукшо

Виля шукшым кузе ямдылаш?

Мучаш. Тӱҥалтышыже 20-шо №-ан газетыште

Виля шукшым, тутло тамым пуртыде, кол пешыжак ок чӱҥгӧ. Колым кучаш тарваныме деч икмыняр шагат онч шукшан коробкашке изишак манный шӱрашым, кукуруз, пурса, тар ложашым, шоктышым, халвам, какаом, ванил сакырым (ик чай совла наре) пыштыза. Кевытыште налме ешартыш кочкышым налыда гын, тудым виля шукшым авалтыше пилашӱк ӱмбаке пыштыза. Кӱчык жапыштак виля шукш тыгай ешартышын тамжым налеш.

Ароматизатор семын тыгак укропым, петрушкым, анисым, кориандрым, гранулироватлыме кукшо чеснокым, моло йӧрварым кучылташ лиеш.

Виля шукшан коробкашке тыгак пырыслан кевытыште налме ямде кочкышым пышташ келшен толеш. Тыгай ешартыш дене тамлештарыме шукшым оланге сайын чӱҥга.

Тылеч посна шукшым чиялташ лиеш. Такшым чиялтыме шукшым кевытлаштат ужалат. Но шкеат тыгай пашам ыштен ончаш келша. Тыгодым ондалчык кочкышым тӱрлӧ тӱсаныш савыраш лиеш. Кол лачак ош але йошкар тӱсан шукшым веле огыл йӧрата, нарынчыжымат, ужаргыжымат, кандыжымат ок шӱкал.

Шукшлан тӱрлӧ тӱсым пуртышашлан пищевой манме чиям кучылташ лиеш. Но тудым изиш гына ешарыман. Тыгак пӱртӱсын пуымо чият шотлан толеш. Мутлан, нӱжымӧ кешырым але йошкарушменым кучылташ лиеш.

Кол кучаш тарваненда гын, тӱрлӧ тӱсан да таман, пушан кок-кум коробка шукшым ямдылыза. Тунам тыланда энер але ер воктене йокроклана-наш ок логал.

10 ИЮНЯ, ПОНЕДЕЛЬНИК

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.25 Сегодня 10 июня. День начинается 6+ 09.55 Модный приговор 6+ 10.55 Жить здорово! 16+ 12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+ 15.15 Давай поженимся! 16+ 16.00 Мужское / Женское 16+ 18.00 Вечерние новости 18.50 На самом деле 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.30 Т/с «СВАДЬБЫ И РАЗВОДЫ» 16+ 23.30 Вечерний Ургант 16+

РОССИЯ[1]

05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном 12+ 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Местное время 11.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+ 12.50, 18.50 60 минут 12+ 14.45 Кто против? 12+ 17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+ 21.00 Т/с «АНГЕЛИНА» 12+ 23.20 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+

«МЭТР»

06.00, 12.30, 18.00 Марий Эл ТВ 12+ 06.30 Утро на МЭТРе 12+ 14.00, 19.30 Наше время 12+ 21.30 Наше время. Итоги дня 12+

«МАРИЙ ЭЛ» на канале «РОССИЯ[1]»

7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Местное время. Вести Марий Эл 9.00 Местное время. Вести Марий Эл (на мар. яз.) 9.28 Шонанпыл 9.38 Преображение 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Местное время. Вести Марий Эл

на канале «РОССИЯ[24]»

19.30 Вести. 19.40 Интервью

11 ИЮНЯ, ВТОРНИК

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.25 Сегодня 11 июня. День начинается 6+ 09.55 Модный приговор 6+ 10.55 Жить здорово! 16+ 12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+ 15.15 Давай поженимся! 16+ 16.00 Мужское / Женское 16+ 18.00 Вечерние новости 18.50 На самом деле 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.35 Футбол. Отборочный матч чемпионата Европы-2020. Сборная России – сборная Кипра. Прямая трансляция 23.35 Вечерний Ургант 16+

РОССИЯ[1]

05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном 12+ 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Местное время 11.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+ 12.50, 18.50 60 минут 12+ 14.45 Кто против? 12+ 17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+ 21.00 Т/с «АНГЕЛИНА» 12+

«МЭТР»

06.00, 12.30, 18.00 Марий Эл ТВ 12+ 06.30 Утро на МЭТРе 12+ 12.20 Программа «Сделано со вкусом» 12+ 14.00, 19.30 Наше время 12+

«МАРИЙ ЭЛ» на канале «РОССИЯ[1]»

7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Местное время. Вести Марий Эл 9.00 Местное время. Вести Марий Эл (на мар. яз.) 9.28 Пошкудем 9.40 Кырык сирем 11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Местное время. Вести Марий Эл

на канале «РОССИЯ[24]»

19.30 Вести. 19.40 Интервью

12 ИЮНЯ, СРЕДА

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Россия от края до края 12+ 07.00 Х/ф «БЕЛОРУССКИЙ ВОКЗАЛ» 0+ 09.00, 10.15, 12.15 Романовы 12+ 17.25 Х/ф «НЕСОКРУШИМЫЙ» 12+ 19.15 Х/ф «ИВАН ВАСИЛЬЕВИЧ МЕНЯЕТ ПРОФЕССИЮ» 6+ 21.00 Время 21.25 Х/ф «ВИКИНГ» 12+ 23.50 Александр Маршал, группа Любэ, Григорий Лепс и другие в большом праздничном концерте kat 12+

РОССИЯ[1]

04.10 Х/ф «НЕПУТЁВАЯ НЕВЕСТКА» 12+ 07.45 Х/ф «ПРОЩЕ ПАРЕНОЙ РЕПЫ» 12+ 12.00 Москва. Кремль. Церемония вручения Государственных премий Российской Федерации 12+ 13.00 Х/ф «КРЫМСКИЙ МОСТ. СДЕЛАНО С ЛЮБОВЬЮ!» 12+ 15.00 Измайловский парк 16+ 17.00 Х/ф «ДЖЕНТЛЬМЕНЫ УДАЧИ» 12+ 19.00 100ЯНОВ 12+ 20.00 Вести 20.30 Большой праздничный концерт, посвящённый Дню России. Трансляция с Красной площади 22.20 Х/ф «БАЛКАНСКИЙ РУБЕЖ» 12+

«МЭТР»

06.00 Утро на МЭТРе 12+ 12.35, 23.00 Наше время 12+

13 ИЮНЯ, ЧЕТВЕРГ

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.25 Сегодня 13 июня. День начинается 6+ 09.55 Модный приговор 6+ 10.55 Жить здорово! 16+ 12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+ 15.15 Давай поженимся! 16+ 16.00 Мужское / Женское 16+ 18.00 Вечерние новости 18.50 На самом деле 16+ 19.50 Пусть говорят 16+ 21.00 Время 21.30 Т/с «СВАДЬБЫ И РАЗВОДЫ» 16+ 23.30 Вечерний Ургант 16+

РОССИЯ[1]

05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном 12+ 11.25, 17.00, 20.45 Вести. Местное время 11.45 Юмор! Юмор! Юмор!!! 16+ 14.00 Х/ф «ДЖЕНТЛЬМЕНЫ УДАЧИ» 12+ 15.50, 17.25 60 минут 12+ 18.30 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+ 21.00 Х/ф «ПРОТИВОСТОЯНИЕ» 12+

«МЭТР»

06.00, 12.30, 18.00 Марий Эл ТВ 12+ 06.30 Утро на МЭТРе 12+ 12.25 Программа «Сделано со вкусом» 12+ 14.00, 19.30 Наше время 12+ 21.30 Наше время. Итоги дня 12+

«МАРИЙ ЭЛ» на канале «РОССИЯ[1]»

7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Местное время. Вести Марий Эл 9.00 Местное время. Вести Марий Эл (на мар. яз.) 9.28 Пошкудем 11.25, 17.00, 20.45 Местное время. Вести Марий Эл.

на канале «РОССИЯ[24]»

19.30 Вести. 19.40 Интервью

14 ИЮНЯ, ПЯТНИЦА

ПЕРВЫЙ

05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00 Новости 09.25 Сегодня 14 июня. День начинается 6+ 09.55 Модный приговор 6+ 10.55 Жить здорово! 16+ 12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+ 15.15, 04.50 Давай поженимся! 16+ 16.00 Мужское / Женское 16+ 18.00 Вечерние новости 18.50 Человек и закон 16+ 19.50 Поле чудес 16+ 21.00 Время 21.30 Три аккорда 16+ 23.30 Вечерний Ургант 16+

РОССИЯ[1]

05.00, 09.25 Утро России 09.00, 11.00, 20.00 Вести 09.55 О самом главном 12+ 11.25, 17.00, 20.45 Вести. Местное время 11.45 Юмор! Юмор! Юмор!!! 16+ 14.00 Песня года 15.50, 17.25 60 минут 12+ 18.30 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+ 21.00 Х/ф «НЕЗНАКОМКА В ЗЕРКАЛЕ» 12+

«МЭТР»

06.00, 12.30, 18.00 Марий Эл ТВ 12+ 06.30 Утро на МЭТРе 12+ 14.00, 19.30 Наше время 12+ 21.30 Наше время. Итоги дня 12+

«МАРИЙ ЭЛ» на канале «РОССИЯ[1]»

7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Местное время. Вести Марий Эл 9.00 Местное время Вести Марий Эл (на мар. яз.) 9.28 Шӱмсем пӧлек. Тендан серышда почеш концерт 11.25 Местное время. Вести ПФО 17.00, 20.45 Местное время. Вести Марий Эл

на канале «РОССИЯ[24]»

19.30 Вести. 19.40 Интервью

15 ИЮНЯ, СУББОТА

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.15 Т/с «ВОСХОЖДЕНИЕ НА ОЛИМП» 16+ 08.10 Играй, гармонь любимая! 12+ 08.55 Умницы и умники 12+ 09.45 Слово пастыря 0+ 10.15 К 75-летию Валентина Смирнитского. «Кодекс мушкетера» 12+ 11.15 Теория заговора 16+ 12.15 Идеальный ремонт 6+ 13.20 Живая жизнь 12+ 16.20 Кто хочет стать миллионером? 16+ 17.50 Эксклюзив 16+ 19.30, 21.20 Сегодня вечером 16+ 21.00 Время 23.05 Х/ф «ГРЕШНИК» 16+

РОССИЯ[1]

05.00 Утро России. Суббота 12+ 08.15 По секрету всему свету 12+ 08.40 Местное время. Суббота 12+ 09.20 Пятеро на одного 12+ 10.10 Сто к одному 12+ 11.00 Вести 11.20 Вести. Местное время 11.40 Х/ф «ЕЛЕНА ПРЕКРАСНАЯ» 12+ 13.40 Х/ф «СЧАСТЬЕ ПО ДОГОВОРУ» 12+ 17.40 Привет, Андрей! 12+ 20.00 Вести в субботу 21.00 Х/ф «РОМАН С ПРОШЛЫМ» 12+

«МЭТР»

12.55 Программа «Сделано со вкусом» 12+ 15.00 Марий Эл темла 12+ 18.30 Наше время. Итоги недели. 12+

«МАРИЙ ЭЛ» на канале «РОССИЯ[1]»

8.40 Местное время. Суббота

16 ИЮНЯ, ВОСКРЕСЕНЬЕ

ПЕРВЫЙ

05.30, 06.15 Т/с «ВОСХОЖДЕНИЕ НА ОЛИМП» 16+ 06.00, 10.00, 12.00 Новости 07.40 Часовой 12+ 08.10 Здоровье 16+ 09.20 Непутевые заметки 12+ 10.15 Жизнь других 12+ 11.10, 12.15 Видели видео? 6+ 13.00 Камера. Мотор. Страна 16+ 14.35 Х/ф «ДЕТИ ДОН КИХОТА» 0+ 16.00 Призвание. Премия лучшим врачам России kat 0+ 18.00 Семейные тайны 16+ 19.30 Лучше всех! 0+ 21.00 Толстой. Воскресенье 16+ 22.30 Что? Где? Когда? 23.40 Х/ф «ЯРМАРКА ТЩЕСЛАВИЯ» 16+

РОССИЯ[1]

004.20 Т/с «СВАТЫ» 12+ 07.30 Смехопанорама 12+ 08.00 Утренняя почта 12+ 08.40 Местное время. Воскресенье 12+ 09.20 Когда все дома с Тимуром Кизяковым 12+ 10.10 Сто к одному 12+ 11.00 Вести 11.20 Смеяться разрешается 12+ 13.25 Далёкие близкие 12+ 14.30 Выход в люди 12+ 15.30 Х/ф «НЕСЛАДКАЯ МЕСТЬ» 12+ 20.00 Вести недели 22.00 Москва. Кремль. Путин 12+ 22.40 Воскресный вечер с Владимиром Соловьёвым 12+

«МЭТР»

11.50 Программа «Сделано со вкусом» 12+ 12.00 Наше время. Итоги недели 12+ 12.45 «Пастырское слово» 12+ 21.00 Марий Эл темла 12+

«МАРИЙ ЭЛ» на канале «РОССИЯ[1]»

8.40 Местное время. Воскресенье

ПЕЛЕДЫШ ПАЙРЕМ

Каналтена мо пырля?

Йошкар-Олаште регион-влак коклясе Пеледыш пайрем 15 июньышто эрта.

Тиде кечын кушто да мыняр шагатлан мо лиеш?

Йошкар-Ола воктенысе пӱнчер:
- 9.00 – «Агавайрем»

В.И.Ленин лӱмеш культур полат ончылсо площадке:
- 10.00 – Уна алан: унам вашлиймаш
- 11.00 – Ленин площадь марте таҥошкылмаш

Ленин площадь (М.Шкетан лӱмеш Марий кугыжаныш драме театр ончылно):
- 11.45 – Пеледыш пайремым торжественно почмаш
- 18.00 – «Шӱдыран марий кава» пайрем дискотеке
- 19.00 – Мix театр
- 19.40-21.45 – «Шӱдыран марий кава» пайрем дискотеке

Тӱвыра да каныме рӱдӧ паркыш пурымаште:
- 12.30 – Уна-влакым вашлийме йӱла

Тӱвыра да каныме рӱдӧ парк *(Кенеж эстраде площадке)*:
- 12.40 – Усталык коллектив-влакын «Тӱзлане, Пеледыш пайрем!»
- 15.00 – «Когыльо-могыльо» марий когыльо конкурс
- 16.00 – Гармонист-влакын фестивальышт
- 17.00 — Марий кас

(Тулото алан):
- 12.40 – «Кумда марий чонан»: усталык коллектив-влакын концертышт

(Тулото алан воктенысе площадке):
- 13.30 – Черемис кучедалмаш
- 13.30 – Калык модыш-влак

Тӱвыра да каныме рӱдӧ паркысе аллей:
- 11.00 – «Кудо» выставке-конкурс

Чарла Кремль:
- 10.00 – «Пеледыш fest»: тӱвыра, туризм да каныме фестиваль
- 13.00 – «Пиалан йоча пагыт» йоча программе

Набережный Амстердам:
- 15.00 – Сылнымут-сылнысем алан

Республикысе Марий тӱвыра рӱдерын уверже негызеш А.БАЙКОВА ямдылен

«МАРИЙ ЭЛ» ГАЗЕТ МОМ ВОЗА?

1 июньышто Э.Сапаев лӱмеш опер да балет академический театрыште пӱтынь республикылан **йоча симфонический оркестр** икымше гана шоктен. Тидын нерген газетын 1-ше лаштыкыштыже лудса.

Семык – марий калыкын йӧратыме пайремже. Тудлан «Тамга» лаштык пӧлеклалтын.

Тений **Марий Турек районлан – 95 ий.** Таче тиде кундем кузе ила? Тушто могай прозводство вияҥеш, а могайже мӧҥгештеш? Чыла тидын нерген 9-16-шо лаштыклаште савыкталтше материал-влак каласкалат.

Кодшо каныш кечылаште **Марий Элын журналистше-влакын Х фестивальышт** эртен. Кузе да кушто – «Жап да ме» лаштыкыште лудса.

2 июньышто М.Шкетан лӱмеш Марий кугыжаныш драме театрын коллективше **«Кӱшкӧ, курык вуйышкыжо, куржына да кӱзена»** курыкышто куржталын таҥасымаште лийын. Кушто да кузе – газетын пытартыш лаштыкыштыже лудса.

ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА
ОБШИВКА ДОМОВ
т. 89600909733, 477-177
Позвоните нам, мы все сделаем сами

Реклама

Тиде купон дене пластик окна конструкций 7 %-лан шулдырак лиеш!

Лаштыкым Г.КОЖЕВНИКОВА ямдыленыт. Тел.: 49-55-11

ПАЛЕМ ЫЛЕ ГЫН...

Тӱҥалтышыже 20-шо №-ан газетыште

– Ну тугеже ме тендан дене земляк улынас! Мыйынат ачам тудо велым. Изиэм годым тудын дене пырля чодыраш поҥгым погаш кошташ йӧратем ыле. Пелашемат тушечынак конденам. Аркадий Семёнович дене родынак огыда шу?

– Авам велым тукым шольым лиеш.

– О, тугеже Аркаш чӱчӱ тыландат лишыл еҥ?

– Туге лектеш.

Врач пӱкеныш энертен шинче. Кидше ден пулвуйжым пералтыш да куанымыж дене эшеат ылыже, писын мутланаш тӱҥале:

– Тый ман, лиеш вет тыгеат-а! Армийыш кайымешкем, Аркадий чӱчӱ дене кол кучаш коштынам. Тудак мыйым мотоцикл дене кудалышташ тунык-тыш. Ӱдырым налмекыже, сӱанышкыже ӱжын ыле!.. Уке, тиде вашлиймашым тыге кодаш ок лий! Таче кастене мом ыштеда, ярсен кертыда? – Тореш ом лий, кертам чай маншыла, пӧръеҥ вачыжым рӱзалтен колтыш. – Ну вот, сай веле, тевыс тыланда мыйын адрес. Пелашда дене иктаж кандаш шагат кастене толза. Те мом подылыда: коньякым але ошым?

Пӧчай Илюш титаканла шыргыжале да мокш велым парняж дене ончыктыш.

– Ах да, – врач изиш ӧрмалгыш да пылыш шеҥгелжым стетоскопшо дене удырале. Ну, нимат огыл... Мый тыланда шуко ом теме: ик-кок изи чаркам... Ну, вара эрлашыжым шопо торыкым изиш подылын кертыда. Ну, а тыгай случайлан кӧра эмлалташ тӱҥалмым ик-кок кечылан шӱкалашат нимат огыл, шонем. Кок кече тунарак шуко огыл.

Врач мияшак кӱштыш гынат, Пӧчай Илюш унала ыш кай, ӧрӧ. Адакшым мо манын кает, вет кумышто тудо посёлкышто илыше тукым шольыж дек унала тарванен.

Поезд Сусоевыш эрдене толын шуо. Пӧръеҥ купе гыч воленат ыш шукто – тукым шольыжо чот гына ӧндалын вашлие, вачыж гыч вӱчкен, кутыраш пиже. Капеш шушо эрге-шамыч кидше гыч кугу сумкам нальыч да вокзал вактене шогышо автомашинаш пуртен шындышт.

– Вигак мемнан деке кудалына але Аркадий Семёнович дек пурен лекнет? – Ванюш туран йодо. – Тыйым пеш вуча. Толеш гын, пурыде ида кудал мане. А-а, нимом тугайым пеленет пыштен отыл... шке шолтымо гайым?

– Пыштен отыл мо манмаште, костенечлан когыляндат коньякым чыкалтенам. Но мылам йӱаш ок лий, эрлашыжым мокш пеш коршта вара. Тевыс, отпуск жапыште олаште лияш огыл манын, тендан деке эмлалташ тольым...

– Чын ыштенат, – Ванюш туштак пеҥгыдемдыш. – Уке гын лу ий дене толде илет. Шочмокушмо верыш толын кайыме олмеш, ужат, ешыж дене Абхазийыш, Египетысе курортыш кудалыштеш. Йӧршын мемнам монденат.

Изирак кафе пелен Ванюш автомашинам чарен шогалтыш.

– Ме тышан волен кодына, а тый Аркадий Семёнович дек кудал. Тыйым кафеште вучат манын каласе, – кугу эргыжлан рульыш шинчаш кӱштыш.

Пӧчай Илюш торешланаш тӧчыш гынат, шольыжо колышташат ыш тӱҥал.

– Ужат, науко доктор лийынатат, ялысе-шамычым ом пале маннет? – нелеш налме гай ойлыш. – А куш тый пурет, ме шкенан родо-тукымым шарнена да пагалена.

Тынар кужун шочмо верыште лийдыме деч вара пӧръеҥ весела кумылан лие. Кафеште кумытын кум чаркам почела колтымекышт, Ванюшын эргыже нуным сурт ончыкышт конден шогалтыш. А туштыжо чесым погымо. Ӱстел коклаште ковакоча, чӱчӱ, кокай-шамыч нунын толмыштым шаҥгысек вучен шинчат улмаш. Да эше тынар шуко лишыл родо-тукым!..

Эй, тыгай родо коклаште коршташо мокшыж нерген пӧръеҥ пеш писын мондыш. Пӧчай Илюш тичмаш чаркам икте дене пералтен йӱӧ. Чапле чаркамутым пелештен, тукым шольо, шӱжар-шамычшым ӧндалын-шупшале. Ик чарка почеш весым нӧлтале. Ванюш изажым тыгайым ужын куанен кычкырла:

– Вот тиде мемнан Пӧчай Илюш! Палем! А то, мый ом йӱ, эмлыше врач аракам йӱаш чарен! А мый мо эре йӱын кием шонет мо? Мыят ом йӱ, Аркадий Семёнович йӱэш шонет? Але Настачи кока арака деч посна илен ок керт? Нигӧ огеш йӱ, лу ий ужде илыме деч вара кузе? Родо-тукымым пагалыдымаш лиеш огыл мо? Чын вет, Васли изай!?

Эрлашыжым Пӧчай Илюш чот йӧсланыш.

«Ну тачыже ик чӱчалтышымат омак йӱ, – манын шоналтыш. – Тек нелеш налыт, тек кеч-мом шонышт – тазалыкем шергырак!»

Мучашыже лиеш

Лаштыкым Р.ЧЕПАКОВА ямдылен. Тел.: 49-55-11

Йӧратыме сем

Йӧратыме мурына

Мутшо ***Алексей Александров-Арсакын,***
семже ***Виталий Алексеевын***

Чолга шинчатын тулжо дене
Ончал тый угыч ӱмбакем, –
Ужат, кеч шӱлык шӱм воктене,
Тугаяк рвезе чурием.
Коеш йомартлын, кеч шукерте
Уэш волгалтдымын йӧрен,
Шинчатын тулжо йомын керте,
Мылам чон ойгым пӧлеклен.

Нангайыш тудо
лӱп пычкемышыш
Пиал ӱшаным йӧршынак,
Мом ятыр пагыт шӱм пӧлемыш
Погальым рвезе годсекак.
Вес качын онжым ырыкталын,
Тачат вет тудо чолгыжеш.
А ожсо гае раш волгалтын,
Ок тол мо мый декем уэш?

Алят чонем пелен – тул солык,
Нимо денат ом керт йӧртен.
Ала тетла пеледыш олык
Мемнам пырля ок уж кастен?
Ок тол ласкалык шӱмышкемже,
Ок лийыс тудым кӱсылаш.
У вийымат мый онгыштемже
Омак му весым йӧраташ.
Омак му весым йӧраташ.

СКАНВОРД

	США, штат		Тыныс-лык	Узбек ола					
					Доку-мент		Мелна кӱэштме ате		Марий калык поэт
	Кресаньык ӱзгар		Энер оза						
Изи монас-тырь					Пальме пӱкш		Кӱкшака тӧр вер		Скрипке мастар
Емыж, саска вӱд		Кугу эрге		Печысе виш					
				Марий патыр		Неле ӱзгар			
Ший-вундо	Сӧй		Муз. интервал						
			Шонгы-ен			Франц. ӱдырамаш, серызе		Руш ола	
Шӱраш		...-группо				...-вече			
Шуды-лык		Водо			Отызан кушкыл		«Комис-сар ...»		Кӱк-шака
	Серызе, Шабдар ...			Мел					
	Имне ӱзгар				Импе-ратор				
	Индий артист еш		Карман			Судно повар			
					Судан энер				

ШЫРГЫЖАЛЫНА

К Р У Ж В А Н порсын майкым, вичкыж лямкан кӱчык тувырым чийыме кызытсе модо шукыштлан келша, очыни? А мо шонышаш уке. Мом чиен маленат, тудын денак лектын кае! Пушкыдо тапычкым гына кудашын кодаш ит мондо.

30 МАЙЫШТЕ ЛЕКШЕ СКАНВОРДЛАН ВАШМУТ

А		О			С	К	О	Т	Т
К	О	Н	Г	О		И		К	
Т		А		Т	О	Ш	Т	Е	Р
	А	Р	Н	О		К		М	
	Р		Е		П	Е	Н	А	Л
Т	А	И	Р		Р		А	Л	И
		Г		Ф	А	Н	Т	И	К
И	М	Е		А	Г		А		Е
	Ӧ		О	Р	А		Н	У	Р
	Р		С	Ш		У		К	
К		Т	Ы		К	Л	А	Р	А
Ӱ		У	П	А		А	Р	А	Л
Т		Н		С	И		К	И	М
Ӱ	Ж	А	Р	А		С	А	Н	А

Л.ГИМАЕВ ямдылен

Тӱн редактор – А.С.АБДУЛОВ

Шеф-редактор – Р.М.ЧЕПАКОВА

Учредитель – «Марий Эл» газет» ООО

Газетым Роскомнадзорышто регистрироватлыме

Регистрироватлыме номер – ПИ № ФС 77-67392, 2016 ий 5 октябрь

Ямде оригинал-макет гыч «Периодика Марий Эл» издательстве» АО-што савыктыме.
Адресше: 424006, Йошкар-Ола, Панфилов урем, 39.
Издательын да редакцийын адресышт:
424006, СССР ВВ-н 70-ше идалыкше урем, 20. Тел.: 49-55-11.
Газетын индексше – 14857, П3205.
Тираж – 5020. Заказ – 21/20.
Газет Печать да массовый коммуникаций шотышто федеральный агентствын окса полышыж дене савыкталтын.
«Тазалык» лаштыкыште темлыме рецепт дене пайдаланыме деч ончыч врач дене канашыза.
Печатыш пуымо жап: график почеш – 16.00, чынжым – 16.30.

12+

Акше эрыкан

30-31 майыште Пошкырт кундем Мишкан селасе агропромышленный колледж пелен «Тракторист-машинист» профессий дене республиканский олимпиаде эртен.

Трактородромышто

Кӧ эн тале тракторист?

ИКМЫНЯР ий почела Мишкан агропромышленный колледж уна-влакым вашлиеш. Тений олимпиадыш 31 район ден 9 ола гыч 40 самырык тракторист ден производственный туныктымашын мастерже погыненыт.

«Эстакада» прицеп дене парковатлалтмаш, шыгыр верлаште савырнымаш – тракториствлак сайын ямдылалтыныт, но таҥасымаште кӱкшӧ баллым погаш да нуным ик йоҥгылыш деч посна ышташ кӱлын. Икмыняр участникын ойлымыж почеш, «змейка» манмет эн неле лийын. Конкурс-влак коклаште икмыняр метр гына, тиде кужытым трактор дене эрташ куштылгак огыл, туге гынат икмыняр рвезым тыште поктен шуын кертше лийын огыл.

Кугарнян олимпиадын участникше-влакым эше кок тергымаш вучен. Тиде гана нуно теорий материалым, корныштo коштмо правилым палымышт шотышто тестированийым эртеныт.

Сеҥыше-влакым Мишкан тӱвыра полатыште саламленыт. Башкортостан Республикын ялозанлык министржын алмаштышыже Л.Давлетбаева сцене гыч шуко поро мутым ойлен. Образований министрын алмаштышыже Г.Ялчикаева олимпиадын участникше-влаклан ойырен налме профессийыштлан ӱшанле кодаш, илышыштышт кугу сеҥымашыш шуаш тыланен.

Тыге эн тале тракторист лӱмым Мишкан агропромышленный колледжын курсантше Кирилл Александров (производственный тунеммаш дене мастерже А.Шамиданов) сеҥен

Сеҥыше К.Александров да тудын мастерже А.Шамиданов

налын. II степенян дипломым Буздякский ялозанлык колледжын тунемшыже Наиль Мухаметьяновлан пуымо. Туймазинский агропромышленный колледжын курсантше Эдуард Баширов кумшо верыш лектын.

А.ИВАНОВА

Башкортостан,
Мишкан села

Марий пайрем-влак кушто эртат?

7-8 июнь – Семык (Удмуртий, Сарапул район Соколовка ял);

8 июнь – Агавайрем (Свердловск область Красноуфим район Сарсаде села);

8 июнь – Пеледыш пайрем (Киров область Пижан район Марий Ошай ял);

8 июнь – Пеледыш пайрем-2019 (Ленинград область Всеволожский район Приютино пӧрт-усадьбе);

8 июнь – «Кушталташ йодеш чонемже...» фестиваль-конкурс (Пошкырт кундем Мишкан район Сосновка ял);

15 июнь – Пеледыш пайрем (Йошкар-Ола);

15 июнь – Пеледыш пайрем (Моско ола Мари парк (Лианозово);

23 июнь – Чумбылат курыкышто кумалтыш;

6 июль – «Марий кандаше» регион-влак коклясе II фестиваль (Татарстан, Менделеевск район Элнет села).

Районлаште Пеледыш пайрем:

8 июнь – Волжский район (Приволжский посёлко);

8 июнь – Морко район

9 июнь – Шернур район

12 июнь – «Пеледыш айо» муро пайрем (Курыкмарий район Сухин ял),

12 июнь – У Торъял район.

Лаштыкым Г.КОЖЕВНИКОВА ден А.БАЙКОВА ямдыленыт. Тел.: 49-55-11